

Welkom en introductie

prof.dr. Frits de Lange

Een bijzonder hartelijk welkom op dit seminar Existentiële Gerontologie, over de Zin van het Ouder Worden. Ik ben blij dat u met zoveel naar Kampen bent gekomen.

Ik kan u nu alvast zeggen, u komt ook niet voor niets. Wel komt u vanavond thuis met misschien wel meer vragen over de zin van het ouder worden, dan waarmee u vanochtend vertrokken bent. Maar één ding zult u dan zeker wèl zeggen: ik heb een zinvolle dag gehad.

Daarmee raken we meteen al aan het soort zingeving dat vandaag centraal zal staan. Je hebt alledaagse, maar ook existentiële zingeving. En dan gaat het over vragen waar doorgaans geen antwoorden op te geven zijn, waar we ook geen gemakkelijke antwoorden op dulden, maar waar we alleen slechter of beter mee kunnen leren omgaan. Existentiële zinvragen gaan niet over problemen in het bestaan, zei Gabriël Marcel ooit, maar over het mysterie van het bestaan. Problemen lossen we op, geheimen daarentegen, daar cirkelen we omheen. Wel kunnen we er dichter bij in de buurt komen, er aan raken; of er verder van af raken. Of het mysterie ontkennen, nog erger: het schenden, het vernielen.

Existentiële Gerontologie is een term die we vanuit onze onderzoeksgroep in Kampen, samen met de Ernst Bohlmeijer van de UT, zón twee jaar geleden gemunt hebben om de vragen naar de zin van en de zin in de ouderdom centraal te stellen. We willen er een netwerk van maken, van professionals en academici die met ons vragen rondom levenskunst, zingeving, spiritualiteit van de ouderdom te doordenken. Een netwerk waarvan we hopen dat u er ook deel van wilt uitmaken.

Existentiële Gerontologie:

Een vergrijzende samenleving die niet alleen veel meer ouderen, maar ook veel meer oude ouderen zal tellen dan ooit te voren, vraagt om *gerontologie*: een kritische, wetenschappelijke attitude die zich geen knollen voor citroenen laat verkopen, en stelling neemt tegen de hardnekkige stereotypen over ouderen, of het nu oude fabeltjes over het zielige oudje of nieuwe mythen over zwitserlevende senioren betreft. Maar de gerontologie op haar beurt vraagt om serieuze reflectie op de levensvragen van ouderen, om *existentiële* gerontologie, kritische bezinning op zin en onzin, geluk en ongeluk, geestelijke groei en verlieservaringen in de tweede levenshelft. Ik ben zeventig. Help, hoe ga ik tachtig worden! Ik ben tachtig, waarom zou ik negentig willen worden? Ik ben negentig. Alsjeblieft, moet ik zo honderd worden?

‘Succesvol oud worden’ kan alleen het motto van een goed ouderenbeleid zijn, als het die vraag naar de zin van dit ouder worden niet uit de weg gaat, maar er met passie en mededogen al haar denkkraft aan wijdt. De zinvraag valt niet quasi-liberaal naar de privé-sfeer te verbannen (‘u zoekt het zelf maar uit, mevrouw, meneer’) of met een beroep op je professionele code (‘daar ben

ik niet voor opgeleid, hoor', of: 'daar heb ik geen tijd voor') buiten de deur te houden. De zin van het ouder worden is een vraag die publiekelijk gedeeld wil worden.

Het Netwerk Ouderen en Levensvragen (u vindt er documentatie over in de congresmap), waarvan de PThU kernpartner is, is een poging om in een levensbeschouwelijk pluriforme samenleving de zin van het ouder worden opnieuw op de publieke agenda te zetten, de oude verzuilde kaders voorbij.

Maar dat zal kritisch en reflectief moeten gebeuren. Vandaar Existentiële Gerontologie, vandaar deze dag, de tweede in successie - en er volgen er meer.

'Optimaal oud worden is vandaag in de eerste plaats zoeken naar zin', het was deze uitspraak van Alfons Marcoen – (inmiddels emeritus) hoogleraar ontwikkelingspsychologie en psychogerontologie aan de K.U.Leuven - die ons aanzette dit spoor te volgen, ons bevestigde in het inslaan van deze route. Marcoen, de éminence grise van de Vlaamse gerontologie (en in dat vak telt zo'n titel dubbel) is als sociale wetenschapper een scherp analyticus en een streng methodoloog. Maar tegelijk – zoals blijkt uit zijn *Als de schaduwen langer worden. Psychologische perspectieven op ouder worden en oud zijn* (samen met R. Grommen & N. van Ranst, Lannoo Campus 2006) - een pleitbezorger voor de integratie van de bestaanshermeneutiek in de gerontologie. Alfons Marcoen, wij zijn bijzonder blij en vereerd dat u op de uitnodiging bent ingegaan om vandaag ons als eerste in te leiden in zijn visie op de zin van het ouder worden.